

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ/ ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

от ..Гражданска инициатива „ЗА НОВ ЗАКОН ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО“

Петър Неделев - Пловдив.....

/наименование на институцията/ организацията/

Действащ текст	Предложение за изменение/допълнение	Мотиви
<p>Чл.7 /1/Културна ценност е нематериално или материално свидетелство за човешкото присъствие и дейност, природна даденост или феномен, което е от значение за индивида, общността или обществото и има научна или културна стойност</p>	<p>Културна ценност е нематериално или аметриално свидетелство за човешкото присъствие и дейност, природна даденост или феномен, което е автентично и има висока научна, художествена и естетическа стойност и е от голямо обществено значение</p>	<p>Мотивите са еднакви за /1/и /4/ на чл.7</p>
<p>„(4) Не са културни ценности по смисъла на този закон:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. машинно сечени монети и монетовидни предмети, които нямат значение за научните изследвания и експозиционната стойност, с изключение на особено редки и ценни екземпляри, идентифицирани по реда на този закон като културни ценности; 2. машинно произведени предмети, които не носят подпис или знак на своите автори или са произведени в големи количества, не притежават значима културна, научна или художествена стойност или не са свързани с историческа личност или събитие; 3. произведения на изкуството, собственост на български или чужди автори, или такива, които не са по-стари от 50 години; 4. антикварни предмети, представляващи произведения на изкуството, които не са по-стари от 100 години, с изключение на особено редки и ценни екземпляри, идентифицирани по реда на този закон като културни ценности; 5. остатъчен материал – отпадъчна субстанция, получена вследствие от човешка дейност, която няма функционално или художествено предназначение.“ 	<p>Не са културни ценности по смисъла на този закон:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмети които са машинно произведени, освен ако не са уникални или много срещани екземпляри в световен аспект. 2.Предмети от човешката история,в т.ч. от античната,средновековната, новата история;антикварни или етнографски вещи; монети и други вещи,които могат да бъдат определени като често срещани типове, произвеждани в големи количествабез особена стойност за науката и националната ни идентичност. 3. Всички вещи, които са с единична пазарна цена или експертна оценка на стойност под 10 минимални работни заплати за страната, определени към момента на оценката. 4.Всички вещи които след като са били предложени на съответен тематичен музей за изкупуване, или музеят не е отговорил в 30 дневен срок на предложението. 	<p>Сега действащата дефиниция на понятието културна ценност/КЦ/ в чл.7 на ЗКН е несполучлива. Целия е логически непоследователен и неиздържан.</p> <p>Анализирайки въпросния член ще стигнем до извода, че всичко е КЦ, вкл. Въпросните „други предмети“ във фикцията на алинея 3. Стига се до абсурд при който вещи, които се определят малоценни или без стойност се квалифицират като КЦ, само защото редакцията на чл.7 е такава.</p> <p>Стария закон ЗПКМ/отменен/ в това отношение даваше много по-добра дефиниция на понятие паметник на културата. Следва да се акцентира,че това е ценностна категория.Т.е.“Ценността „ на една</p>

		вещ,от различни гледни точки,но обективна като даденост, да е определяща за квалификацията не една вещ като КЦ.Култутното наследство не е тъждествено с КЦ.
<p>В чл. 96 :</p> <p>1. Алинея 3</p> <p>„(3) Идентификацията на културни ценности се извършва от комисия, назначена от директора на музея. В комисията се включват трима музейни експерти, като при необходимост може да бъдат включвани и други експерти от съответната област, вписани в регистъра по ал. 4, както и лица, вписани в регистъра по чл. 165.“</p> <p>2. В ал. 4 думите „образователна и научна степен „доктор“ се заменят с „образователно- квалификационна степен „магистър“.</p>	<p>* Чл. 96. (1) Идентификацията е дейност, чрез която се определя дали нематериално благо или вещ - културно наследство съответстват на критериите за „културна ценност“, както и тяхната класификация и категоризация по реда на този закон. Вещите, които не са „културни ценности“, не подлежат на идентификация.</p> <p>(2) Идентификацията се извършва по реда на ЗКН и подзаконовите актове, издадени в изпълнението му, като не може да накърнява или необосновано ограничава признати граждански права и свободи, в т.ч. и правото на собственост.</p> <p>(3) В случаите, когато идентификацията е задължителна по силата на разпоредби на този закон, Държавата поема разходите по идентификацията.</p> <p>(3)Случаите, когато идентификацията е задължителна са изрично посочени в закона.</p> <p>Чл. 96а. Идентификация се извършва от:</p> <p>1. Музеите – за всички видове културно наследство, самостоятелно или съвместно с други научни или културни организации и висши училища и съобразно тематичната им насоченост;</p> <p>2. Нумизматичните дружества, вписани в регистър в МК – за всички видове монети и</p>	<p>Идентификацията на дадена вещ следва да не е задължителна за физическите и юридическите лица, освен в някои изрично посочени случаи, когато това може да бъде обосновано. Тази незадължителност следва да се въведе, както за ново придобитите /след влизане в сила на ЗКН/ вещи, така и за заварените от Закона такива, които по една или друга причина не са били идентифицирани от собствениците им – включително и поради липсата на разяснителна политика, нормални срокове, никакви гаранции за правото на собственост на декларацията, непосилни финансови тежести, надхвърлящи понякога стойността на вещта, която ще се идентифицира.</p> <p>Би следвало идентификацията, ако се запази като инструмент в закона, да бъде преоценена като способ, чрез който вещта, която се идентифицира, да добие някаква по-специална защита или привилегирован режим /вкл. за износ на цинности/, т.е. да има реална полза от въпросната идентификация, която да мотивира извършването на идентификация.</p>

	<p>монетовидни предмети културно наследство;</p> <p>3. Търговците, вписани в регистъра на МК по чл.116, ал.1 от ЗКН – за всички видове културно наследство, предмет на търговските им сделки;</p> <p>4. Независими експерти</p>	<p>В закона като устойчиво словосъчетание, но без ясен смисъл, се говори за „идентификация и регистрация”. Би следвало да се изяснят тези две понятия и да се преосмисли генерално дали е нужно воденето на безкрайни регистри, без особена яснота от ползата им. Ние считаме, че „регистрацията”, както и идентификацията на всяка една вещ е глупост и тежест не само за собственика, но и за извършващите я.</p>
<p>В чл. 97 :</p> <p>1. Алинея 1 :</p> <p>„(1) Държавните, регионалните и общинските музеи задължително извършват идентификация при придобиване на вещь, която може да се определи като културна ценност. Идентификацията се извършва по реда на наредбата по чл. 34, ал. 6.“</p> <p>2. В ал. 2 след думата „обхват“ се добавя „държавен или регионален“.</p> <p>3. Алинея 3 се изменя така:</p> <p>„(3) Физически и юридически лица, притежаващи вещи или колекции от вещи, които могат да се определят като културни ценности, могат да поискат тяхната идентификация от съответния по тематичен обхват държавен или регионален музей.“</p> <p>4. Алинея 4 се изменя така:</p> <p>„(4) Търговец, получил разрешение за извършване на търговска дейност с културни ценности, може да извършва идентификация на културните ценности, предлагани от него за продажба. Идентификацията се извършва преди провеждане на обявения аукцион или друга продажба.“</p> <p>5. Създава се нова ал. 5:</p> <p>„(5) Произведения на съвременното изкуство, собственост на техните автори или на наследниците на авторите, подлежат на идентификация при условията на този закон само ако това е поискано от собствениците или наследниците.“</p> <p>6. Създава се ал. 6:</p> <p>„(6) Не подлежат на идентификация археологически</p>	<p>* Чл. 97. (1) Държавните, регионалните, общинските и частните музеи задължително извършват идентификация при придобиване на движима вещь, която може да се определи като културна ценност. Редът за извършването на идентификацията се определя с Наредба на Министерството на културата.</p> <p>(2) Търговците, във връзка с дейността им като търговци, при придобиване на движима вещь, която може да се определи като културна ценност, извършват идентификация на вещта, съобразно общо възприетите в практиката им критерии и вътрешни правила за дейността им.</p> <p>(3) Физически и юридически лица, притежаващи движими вещи, които могат да се определят като културни ценности, без значение дали са културно наследство, и вкл. такива, заварени от закона, могат да</p>	<p>Тази алинея е пряко свързана с промяната на дефиницията за културно наследство – предлагаме я само ако се възприеме предлаганата от нас промяна на легалното понятие за „културно наследство”.</p>

<p>предмети, монети и монетовидни предмети и произведения на изобразителните изкуства, внесени на територията на страната, с произход от други държави, в случаите когато са придружени с документ за произхода и за способа на придобиването им.“</p>	<p>поискат идентификацията им в случай на правен интерес от това.</p> <p>(4) Физически и юридически лица, притежаващи движими вещи – културно наследство, които могат да се определят като културни ценности, са длъжни да поискат тяхната идентификация, преди извършването на разпоредителни сделки със същите извън територията на Република България.</p> <p>(5) Към искането за идентификация по ал.3 и ал.4 лицата прилагат декларация, че са собственици, както и декларация, че вещта не е придобита по престъпен начин. За неверни данни деклараторът носи отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс.</p> <p>* Чл. 97а. Личните данни на лицата, заявили вещи за идентифициране и/или вписани в регистрите, които се водят по този закон, представляват защитена информация и се предоставят на трети лица при условията и по реда на Закона за защита на личните данни.</p>	
<p>Чл.101 Министърът на културата не издава заповед в случаите по чл.100.ал.4, а директорът на музея не издава удостоверение по чл.98.ал.3 или по чл.100.ал.5, ако има данни да се предположи, че вещите – обект на идентификация, са незаконно придобити. В тези случаи те уведомяват органите на Министерството на вътрешните работи и прокуратурата</p>	<p><u>Да отпадне</u></p>	<p>Съществуването в закона на този текст, независимо от мотивите му, е неприемлив и следва да се премахне, тъй като поставя под съмнение демократичността на държавата, внушава „полицейщина“ и е предпоставка за корупционни практики. Не следва да се забравя, че въз основа на „данни“ и „предположения“ не може в една демократична държава да се предприемат действия, които сериозно накърняват основни права на гражданите.</p>

Чл.113/1/ Възмездни прехвърлителни сделки с движими културни ценности се извършват само ако са идентифицирани и регистрирани по реда на този закон.

/2/ Възмездни прехвърлителни сделки с културни ценности национално богатство се извършват след писмено уведомяване на министъра на културата. В този случай държавата има право да ги придобие като първи купувач чрез министъра на културата при същите условия. Ако в 7-дневен срок от уведомяването, държавата не е упражнила правото си по изречение второ, може да бъде извършена сделка с друго лице.

/3/ Сделките, сключени в нарушение на ал.1 и 2 са нищожни

*** Чл. 113. (1) Разпоредителните сделки с движими вещи - обекти на културното наследство, които не са културни ценности се извършват свободно и без формалности между лицата на територията на Република България. Същият свободен режим важи за всички културни ценности, които не подлежат на задължителна идентификация.**

(2) Разпоредителните актове между граждани по този закон се извършват при спазване на принципите на автономия на волята и свобода на договарянето, като Държавата в издаваните от нея подзаконовни нормативни актове може да наложи ограничения в правото на разпореждане само при наличието на обоснована необходимост и зачитане на правото на собственост, съобразно Конституцията на Република България и добрите Европейски практики.

(3) Държавата може да въведе специфични правила за сделките, по които тя или държавен музей са страна.

(4) Продажбата на културни ценности, които отговарят на критериите за национално богатство, се извършва след писмено уведомяване на Министъра на културата. В този случай държавата има право да ги придобие предпочитателно при условията, при които вещите са предложени за продажба. Ако в 30-дневен срок от уведомяването държавата не е упражнила правото си по изречение второ, сделката може да бъде извършена свободно, при цената и

По въпроса с разпоредителните сделки изразяваме становище, че в сегашния си вид законът е напълно неприложим и членовете 113 и следващите налагат единствено необосновани ограничения на правото на собственост и се явяват криминогенен фактор, стимулиращ нелегалната търговия и износ на културни ценности извън пределите на страната.

Ако Държавата желае да бъде добър стопанин, същата следва да преоцени рестриктивната си политика и либерализира гражданския оборот, разбира се с необходимия баланс на всички онези вещи, за които говори законът, включително и на тези, съставляващи културно наследство и културни ценности.

Член 113, ал. 1 ЗКН е израз на намеса на държавата при разпореждането с вещи - частна собственост, чрез въвеждането на административни процедури, предхождащи извършването на възмездни разпоредителни сделки. В контекста на законовата уредба процедурите по идентификация и регистрация са предвидени в интерес на собствениците - физически и юридически лица, за да се установи научната или културната стойност и значимост на съответния предмет. Именно с тази цел чл. 97, ал. 3 и 4

<p>условията, при които е направено предложението до Министъра на културата. Сделките, сключени в нарушение на тази алинея, са относително недействителни спрямо държавата, като претенциите в тази връзка се предявяват от Министъра на културата срещу продавача и купувача в три месечен срок от узнаването за сделката. Правото на изкупуване се упражнява по административен ред, като актът подлежи на контрол по реда на АПК.</p> <p>* Чл. 113а. (1) Разпоредителните сделки с обектите на културното наследство, в т. ч. и с такива, които са „културна ценност“, се извършват чрез всички разрешени правни способы, в т.ч. чрез публични търгове, директни продажби и аукциони по интернет и пр.</p> <p>(2) Лицата, които могат да организират търгове/аукциони с културни ценности по занятие - в качеството им на търговци с предмет на дейност „аукционна къща“, както и минималните изискванията за организирането и провеждането на тези търгове, се определят съобразно настоящия закон.</p>	<p>ЗКН въвежда принципа на доброволност на идентификация и регистрация на културните ценности - частна собственост. Въвеждането в чл. 113, ал. 1 ЗКН на задължителна идентификация и регистрация преди извършване на възмездни прехвърлителни сделки с всички изброени в чл. 53 ЗКН движими културни ценности - частна собственост, обективно води до създаване на необосновани административни ограничения в гражданския оборот и накърняват свободата на собствениците да се разпореждат със своите вещи.</p> <p>Текстовете на чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията на Република България гарантират правото на собственост и прогласяват неприкосновеността на частната собственост, като предоставят на собственика изключителното право да се ползва свободно от собствеността си и да се разпорежда с нея. Тези конституционни текстове са нарушени от оспорваните разпоредби на чл. 113, ал. 1 и 3 ЗКН, тъй като със закон се ограничава свободата на собствениците на движими културни ценности да определят юридическия статус на своята собственост и се въвеждат утежняващи административни процедури за разпореждането с тази собственост. Идентификацията и регистрацията на движимите</p>
--	---

		<p>културни ценности, която задължително се изисква по чл. 113, ал. 1 ЗКН преди извършване на възмездни прехвърлителни сделки, би отложила тези сделки за неопределено време, докато трае съответната процедура, и би изисквала от собственика изразходването на значителни финансови средства по идентификацията и регистрацията, които в някои случаи могат да надхвърлят материалния интерес от самата сделка. Това прави конституционно нетърпимо ограничението на правото на частна собственост, съдържащо се в чл. 113, ал. 1 и 3 ЗКН.</p> <p>Конституционният съд е имал повод да се произнесе във връзка с подобно ограничаване на правото на собственика да се разпорежда със своята вещ в Решение № 5 от 21.03.1996 г. по к.д. № 4 от 1996 г. (обн., ДВ, бр. 31 от 1996 г.). В мотивите на това се изтъква, че "ограничаването на едно от основните правомощия на собственика - да се разпорежда със своето право на собственост, е по същество намаляване на обема на това право". Според Конституционния съд собственикът - физическо лице, не може да бъде ограничаван в правото му да се разпорежда със своя имот по начин и при условия, каквито той намери за добре. В</p>
--	--	--

		<p>цитираното решение изрично се посочва също, че по силата на чл. 23, изр. 2 от Конституцията държавата е длъжна да се грижи и да предприема мерки за осъществяване на защита и контрол за опазване на историческото и културното ни наследство, но това не означава, че може да се ограничава правото на разпореждане на собственика.</p> <p>При положение че се ръководи от и своята практика и я потвърждава, Конституционният съд би следвало да отбележи необходимостта в законодателството да се търси и постига справедливо равновесие между изискванията на обществения интерес и гарантирането и защитата на правото на собственост в качеството му на фундаментално право, прокламирано в чл. 17 от Конституцията. В този аспект осъществяването на функциите на държавата по чл. 23 от Основния закон не изисква по необходимост изключването от свободния граждански оборот на неидентифицираните и нерегистрираните движими културни ценности по силата на чл. 113, ал. 1 ЗКН, при положение че според чл. 97 от същия закон задължение за идентификация и регистрация тежи единствено върху държавните, регионалните и общинските органи, институции и музеи, докато за гражданите и юридическите лица</p>
--	--	---

		подобни възможности са предоставени съобразно тяхната преценка. Следователно съгласно чл. 113, ал. 1 ЗКН възможността на гражданите и юридическите лица да се разпореждат свободно с правото си на собственост върху движими културни ценности е ограничена, доколкото е предпоставено от задължителното извършване на административни процедури по идентификация и регистрация на всички движими културни ценности без оглед на техния вид и специфика. Подобен законодателен подход не се вписва в разбирането за неприкосновеност на частната собственост, въздигната в конституционен принцип в чл. 17, ал. 3 от Основния закон.
Преходни и заключителни разпоредби		
Параграф 5 ал/2/3/4/	Да отпаднат	Обявени за противоконституционни
Параграф 5 /7/ Идентифицираните по реда на този закон движими археологически културни ценности, които не са национално богатство, се продават само на търг по реда на чл.119. Лицето, на което е издадено разрешение за организиране на търг, е длъжно да поиска удостоверението за тяхната идентификация	Да отпадне	Голяма част, от вече регистрираните и идентифицирани монети и други археологически обекти са с не-висока пазарна стойност и включването им в аукциони е икономически неизгодно за собственика и аукционера. По този начин се блокират сделките с тях. Регламент ЕО 116/2009г на съвета – чл.30 – тези забрани или ограничения не могат да представляват средство за произволна дискриминация или

- Прозрачно и професионално изготвен – с участието на квалифицирани експерти и юристи, както и с участието на представители на всички пряко засегнати граждански обединения, в т.ч. и на нумизматичните дружества, съюза на колекционерите, Съюза на антикварите и др.;
- Напълно ясен, в т.ч. като цели, структура, смисъл, легални дефиниции. Или казано с други думи - разбираем, годеи и лесен за практическо приложение;
- Съобразен с основните принципи, залегнали в Конституцията ни и международните актове, ползващи се с приоритет като по-висши по ранг нормативни актове;
- Балансиран и демократичен, подчинен на добрите и работещи практики, наложили се в развитите европейски държави;
- Даващ достатъчно гаранции за спазването на целта му и на правата на всички участници в обществените отношения, които той урежда.

2. При прецизирането на легалната дефиниция за „културна ценност”, може:

- да се въведе като обективен признак в дефиницията по чл. 7, ал.1, критерия „финансовата стойност на вещта”, отразена в каталози или потвърдена в практиката от сделки за покупко-продажби в магазини, аукциони или по друг начин, вкл. от експертизи). Това препятства субективното тълкуване на категорията „културна ценност” и може да бъде база за обективна преценка при спор.
- да се изключат изрично от категорията „културна ценност” всички вещи, които нямат особен научен, културен или естетически интерес – т.е. всички вещи, посочени в чл. 7, ал.3 от Проекта за ЗИД на ЗКН, както и тези, които са на стойност под десет минимални работни заплати за страната.

3. Да отпаднат всички необосновани ограничения на правото на собственост върху „културни ценности”, в т.ч. и тези, ограничаващи правото на разпореждане.

В частност да отпадне изискването, че сделки с културни ценности, в т.ч. археологически /монети и артефакти/ могат да се извършват само ако същите са идентифицирани и регистрирани;

Да отпадне и изискването, че сделки с културни ценности, в т.ч. археологически /монети и артефакти/ могат да се извършват само чрез:

- търг и размяна между членове на нумизматичните дружества, така както е предвидено сега за монетите и монетовидните предмети по § 6, ал.1 от ПЗР на ЗКН.
- търг /за археологическите обекти - артефакти/, така както е предвидено сега за археологическите предмети по § 5, ал.1 от ПЗР на ЗКН.

Разпореждането с вещи, в т.ч. и с „културни ценности” да може да се извършва между гражданите /физически и юридически лица/ напълно свободно и без настоящите ограничения, в т.ч. чрез директна продажба, замяна, дарение и др.; предлагане и купуване чрез интернет; чрез аукциони и по всеки друг известен начин за сключване на сделка.

Относно правото на собственост, промените в закона следва да се съобразят с разбирането, вложено в Конституцията – чл. 17. Неприкосновеността на правото на собственост, следва да бъде определящо. Държавната, общинската и частната собственост следва да се третираат равнопоставено.

Нормите на закона, касаещи правото на собственост, следва адекватно и разумно да балансират между обществения и частния интерес, а не, както е сега – да са изключително в ущърб на гражданина.

Визията на закона по тези въпроси е в несъответствие с настоящото време на пазарна икономика и демократични ценности. Единствената печеливша стратегия за опазване и популяризиране на културното наследство в България, е легалният пазар - без нелогични ограничения и излишни тежести. Липсата на легален и свободен пазар в страната към настоящия момент стимулира само нелегалния износ на културни ценности и обслужва интересите на т. нар. „културна мафия“.

4. Да се игнорират всички текстове, които постановяват, че доказване на собствеността върху движима – „културна ценност“ може да стане само с документ /писмен носител/. В тази връзка да се отчете обстоятелството, че във времето назад нито един закон не е изисквал какъвто и да е документ за възникване или доказване на правото на собственост върху вещите, които сега ЗКН квалифицира като културни ценности.

Доказването на правото на собственост върху движими културни ценности да бъде подчинено единствено на правилата на Закона за собствеността и правилата на процесуални закони.

5. Изрично да се отменят разпоредбите, постановяващи задължително идентифициране и регистриране на заварените от закона вещи – монети и предмети /в т.ч. археологически/, без значение декларирани или недеklarирани. , които са с пазарна цена по-ниска от 10 минимални работни заплати за страната. Практиката показва, че подобна формулировка е несъстоятелна и не стимулира гражданите да извършат нещо, което е лишено от здрав смисъл.

Изискването за идентификация, може да се оправдае само в хипотеза:

- 1/ когато това се прави по желание на собственика /ако с това ще придобие някаква реална защита/;
- 2/ при износ – постоянен или временен, ако се касае за вещь, която е „културна ценност“, съобразно посочените по-горе предложени критерии;
- 3/ при публичен търг, организиран от съответно правоимащо юридическо лице.

6. Може да се даде възможност на Държавата да има право да придобие дадена „културна ценност“ предпочитателно /примерно, по аналогия на чл. 33 от ЗС./ в хипотеза на износ или при предлагането ѝ в публичен търг. Следва да се предвидят срокове и механизми за предотвратяване на злоупотреби с това право и гаранции за правата на собственика.

7. Да се въведат достатъчно гаранции за защитата на правото на личен живот и защитата на личните данни на всички лица, които по един или друг повод са вписани в някакъв регистър, който се води по изискване на ЗКН или подзаконовите актове по прилагането му.